

სადაზღვევო ინტერესის ბარეში დაზღვევის ბანხორსილება შეუძლებელია

სადაზღვევო ურთიერთობების განხორციელება არ შეიძლება, თუ სადაზღვევო ინტერესი არ არსებობს. სადაზღვევო ინტერესის არსებობა არის საფუძველი, იმისა, რომ დაზღვევადი გახდეს კონკრეტული რისკი, როგორც პირად დაზღვევის დარგში, ასევე სხვა დარგებში, როგორცაა: ქონების დაზღვევა, სხვადასხვა პასუხისმგებლობის, ეკონომიკური და ფინანსური რისკების დაზღვევა. ადამიანს შეიძლება გააჩნდეს დაზღვევისადმი ინტერესი, მაგრამ არ გააჩნდეს სადაზღვევო ინტერესი, რომლებიც მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთმანეთისგან და ასეთ შემთხვევაშიც არ შეიძლება დაზღვევის გაკეთება.

მაინც რა არის სადაზღვევო ინტერესი, რომლის გარეშეც სადაზღვევო ურთიერთობები წარმოუდგენელია?

ყველა ჩვენგანს მრავალი ინტერესი გააჩნია.

მართალია, ადამიანის სიცოცხლე შეუფასებელია, მისი გარდაცვალება მორალურ ზიანს აყენებს მის ახლობლებს და გარდაცვალების კომპენსირება შეუძლებელია. მაგრამ, მისი გარდაცვალებისას, ახლობლებს წარმოუშვებთ ბევრი ფინანსური ხასიათის პრობლემა, მითიმეტეს, თუ ისინი იმყოფებოდნენ გარდაცვლილი ოჯახის წევრის კმაყოფაზე, ოჯახს ერთმევა საარსებო საშუალება. ფულადი კომენსაცია კი, ასეთ შემთხვევაში მნიშვნელოვნად შეამსუბუქებდა ოჯახზე დანოლილ ტვირთს.

გასაგებია, რომ ასეთი მსჯელობის გამოყენება შესაძლებელია ყველა ინტერესის მიმართ. ნებისმიერი უსიამოვნების გადატანა ხომ უფრო ადვილია მაშინ, როცა მასთან ერთად რაიმე სასიამოვნო ფაქტიც ხდება, როგორცაა ფულადი კომპენსაციის მიღება. **სწორედ ამაზეა აგებული სადაზღვევო მექანიზმი**, რადგან ის წარმოადგენს იურიდიული და ფიზიკური პირების ინტერესების გარე ფაქტორებისგან დაცვის ერთ-ერთ ფორმას, განსაზღვრული ფულადი თანხების გაცემის ხარჯზე.

ადამიანთა საზოგადოებაში, დაზღვევის მთავარი ფუნქციაა სწორედ ინტერესების დაცვა ფულადი თანხების ანაზღაურების გზით.

ნებისმიერი დაზღვევისას, დამზღვევეს (ანუ ვინც აფორმებს ხელშეკრულებას სადაზღვევო ორგანიზაცი-

ასთან) გააჩნია საკუთარი ინტერესი, მათ შორის ინტერესი, იმისა, რომ მიიღოს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული გარკვეული ანაზღაურება. **მაგრამ, ეს ინტერესი არ იზღვევა, ის არ წარმოადგენს დაზღვევის საგანს. მხოლოდ დაინტრესება იმაში, რომ მიღებულ იქნას გარკვეული კომპენსაცია განსაზღვრული მოვლენის დადგომის შემთხვევაში, არ არის საკმარისი იმისთვის, რომ სადაზღვევო ურთიერთობები წარმოიშვას.**

მოდით განვიხილოთ ერთი მაგალითი:

ვთქვათ, ფეხბურთის ორი გუნდის ქომაგმა, დადეს გარიგება, რომ ერთი დადებდა ფსონს 100 ლარის ოდენობით თბილისის "დინამო"-ს გამარჯვებაზე, ხოლო მეორე კი 200 ლარს ქუთაისის "ტორპედო"-ს გამარჯვებაზე და რომლის გუნდიც გაიმარჯვებდა, მოგებული მხარე მიიღებს 300 ლარს ან მოგებას.

როგორც ამ მაგალითიდან ჩანს, აქაც, ისევე როგორც დაზღვევაში, გაიცემა ფულადი ანაზღაურება შემთხვევითი მოვლენის დადგომის შემთხვევაში, არის ასევე, წინასწარი მოსაკრებელი, შესატანი თანხა, რომელიც ასევე აუცილებელი ატრიბუტია ნებისმიერ დაზღვევაში. თუმცა, რომელიმე ფეხბურთის გუნდის წაგების, ან მოგების შემთხვევაში, არცერთ ქომაგს არ მიადგება არანაირი ზარალი (ჯანმრთელობას ან პირად ქონებას), გარდა იმ დანაკარგისა, რაც

მათ განიცადეს ფსონის დაკარგვით და აქედან გამომდინარე, მათ არა აქვთ სხვა ინტერესი, გარდა ერთისა, რომ მიიღონ შეთანხმებით გათვალისწინებული ფულადი ანაზღაურება. აქ არ არსებობს სადაზღვევო ინტერესი და ეს არ არის დაზღვევა, არამედ ეს არის სანაძლეო.

როცა ვამბობთ "ჯანმრთელობის დაზღვევას", "სიცოცხლის დაზღვევას", აუცილებლად ვგულისხმობთ სიცოცხლისადმი ინტერესის დაზღვევას, ჯანმრთელობის უვნებლად შენარჩუნების ინტერესის დაზღვევას. როცა ვამბობთ "ქონების დაზღვევას", ვგულისხმობთ ქონების უვნებლად შენარჩუნების ინტერესის დაზღვევას.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, დაზღვევადი არის ისეთი ინტერესები, რომლებსაც თან ახლავს ისეთი გარემოებები, რომლებმაც შეიძლება მიაყენონ ზარალი ინტერესის საგანს. ანუ, **დაზღვევადი არის ისეთი მოვლენები, რომელთა მოხდენა იწვევს მხოლოდ ზიანის მიყენებას და არა გადმადრებას.** სანაძლეოს დადების მაგალითში ჩვენ განვიხილეთ სიტუაცია, როცა მოვლენა იწვევს პირის ან დაზარალებას ან გადმადრებას და ეს არ არის დაზღვევადი ინტერესი, არამედ სარგებლის მიღების "სპეკულაციური ინტერესი". როგორც ავლნიშნეთ, **დაზღვევის მთავარი ფუნქციაა, სწორედ ფიზიკური და იურიდიული პირების ინტერესების დაცვა ფინანსური და მატერიალუ-**

დაზღვევა

რი ზარალისგან, ფულადი თანხების ანაზღაურების გზით და არა საზოგადოების წევრების გამდიდრება.

სადაზღვევო ინტერესის გარეშე, დაზღვევა რომ არ შეიძლება, ეს პრინციპი პირველად ჩამოყალიბდა ინგლისში, XVIII საუკუნეში, მაშინ როცა გავრცელებული იყო სხვისი სიცოცხლის დაზღვევის სანაძლეოები, რომელიც ითვალისწინებდა თანხების გაცემას სანაძლეოს მონაწილეთა სასარგებლოდ. მოგვიანებით, ასეთი გახშირებული შემთხვევების გამო, ინგლისის პარლამენტმა მიიღო დადგენილება, რომელიც ცნობილია **Gambling Act-ის სახელით**, რომელმაც აკრძალა სიცოცხლის და სხვა შემთხვევების დაზღვევა, როცა დამზღვევეს ინტერესი არ გააჩნია.

პირველად, სწორედ ინგლისში ჩამოყალიბდა სადაზღვევო ინტერესის არსი, რომელიც დღესაც ითვლება კლასიკურ განმარტებად.

ინგლისელმა მოსამართლემ ლოურენსომ, შემდგენიარად ჩამოაყალიბა სადაზღვევო ინტერესის ცნება 1806 წლის ერთ-ერთ საქმეში ("Lucena versus Craufurd"):

ის ადამიანი შეიძლება ჩაითვალოს დაინტერესებული რამეში, თუ მისი ინტერესის საგანს თან ახლავს ისეთი გარემოებები, რომელთა მოხდენამ მას შეიძლება მიაყენოს ზარალი, ან შეუქმნას უპირატესობა... და რომლისთვისაც მნიშვნელოვანია, რომ მისი ინტერესის საგნის მდგომარეობა იყოს უვნებლად

შენარჩუნებული, არ შეიცვალოს მისი არც თვისობრივი და არც სხვა მახასიათებლები.

ინტერესის არსებობა არ გულისხმობს აუცილებლად რაიმე საკუთრების უფლებას ინტერესის საგანზე ან მის ნაწილზე, ასევე არ არის აუცილებელი რომ რაღაც არსებობდეს, რაც შეიძლება ფიზიკურად დაზიანდეს ან დაიკარგოს, მაგრამ მნიშვნელოვანია ისეთ დამოკიდებულებაში ყოფნა ინტერესის საგანთან, რომ საფრთხის ზემოქმედების შედეგად, რომლის გამოც ხდება დაზღვევა, დაინტერესებულ პირს მიეყენოს ზარალი. თუ ადამიანი იმყოფება ასეთ დამოკიდებულებაში რაიმე საგნის მიმართ, რომელსაც ემუქრება რაიმე საფრთხე, და თან მისი არსებობით გარკვეულწილად დარწმუნებულია რომ მიიღებს სარგებელს, შეიძლება ითქვას, რომ ის დაინტერესებულია ამ საგნის უვნებლად შენარჩუნებაში. რაიმეს უვნებლად შენარჩუნებაში დაინტერესება ნიშნავს, რომ მისი არსებობით ღებულობდე სარგებელს და მისი განადგურებით განიცდიდე ზარალს. რაიმეზე საკუთრების უფლება და ამით გამოწვეული ინტერესი, მკვეთრად განსხვავდება ერთმანეთისგან. პირველის გასაზომად გამოიყენება ღირებულება, მაგრამ ინტერესი არ ამოიწურება მხოლოდ ფასით, არამედ მოიცავს საგნის არსებობიდან გამომდინარე სარგებლიანობას და

მისგან შექმნილ უპირატესობას. [ავტორის თარგმანი ნიგინიდან: E.R.H. Ivamy "General Principles of Insurance Law" - London, 1975, p.18.]

ამ კლასიკური განმარტებიდან გამომდინარე, სადაზღვევო ინტერესი არსებობს, მაშინ როცა ინტერესის საგანს თან ახლავს, ისეთი გარემოებები, რომელთა მოხდენამ შეიძლება ზარალი მიაყენოს დაინტერესებულ პირს, მათ შორის დააკარგვინოს სარგებელი (უპირატესობა). სწორედ დაზღვევა უზრუნველყოფს ასეთი გარემოებებისგან დაცვას. თუ შემთხვევითი მოვლენის გამო, რომლის გამოც ხდება დაზღვევა, მიყენებული იქნება ზიანი, დაზღვევა უზრუნველყოფს მიყენებული ზარალის ანაზღაურებას.

თუ სადაზღვევო ინტერესი არ არსებობს, შესაბამისად არ არსებობს ზარალის მიყენების შესაძლებლობა და აქედან გამომდინარე, სადაზღვევო დაცვა ამ შემთხვევაში კარგავს აზრს.

სადაზღვევო საქმის თეორიასა და პრაქტიკაში მიჩნეულია, რომ რადგან კომპენსაცია ხდება ფულადი ფორმით, სადაზღვევო ინტერესიც უნდა ატარებდეს მატერიალურ, ქონებრივ ხასიათს.

საინტერესოა ინგლისის სადაზღვევო კომპანიების მიდგომა "სიცოცხლის დაზღვევის" ზოგიერთ შემთხვევაში. მაგალითად, ისინი თვლიან, რომ შვილს, რომლის კმაყოფაზეც იმყოფება უმუშევარი მშობლები და რომელსაც გააჩნია მაღალი ანაზღაურება, არ აქვს "საკმარისი" სადაზღვევო ინტერესი იმისთვის, რომ დააზღვიოს თავისი მშობლები, რადგან მათი გარდაცვალებით მას არავითარი ქონებრივი, ფინანსური ზარალი არ ადგება. თუმცა, თუ პირიქით შვილი იმყოფება მშობლების კმაყოფაზე, მაშინ ითვლება, რომ მას შეუძლია დააზღვიოს მშობლები, რადგან მათი გარდაცვალებით მას შეუწყდება საარსებო საშუალებები.

თუმცა, ბევრ ქვეყანაში, ისევე როგორ საქართველოში, "სიცოცხლის დაზღვევა" ატარებს შედარებით პრაგმატულ ხასიათს და ითვლება, რომ ახლობელი ადამიანის გარდაცვალება ყოველთვის ინვესს ადამიანის დაზარალებას, მისი მატერიალური მდგომარეობის მიუხედავად, ანუ ეს ფაქტი ინვესს მორალურ ზიანის

მიყენებას, რომლის ნაწილობრივ კომპენსირება არის შესაძლებელი განსაზღვრული ფულადი თანხის გადახდით (მაგ. დაკრძალვის ხარჯების ანაზღაურებით და ა.შ).

მოდით, დავუბრუნდეთ სადაზღვევო ინტერესის რთულ კლასიკურ განმარტებას და უფრო ვრცლად და მარტივი მაგალითებით ჩამოვაყალიბოთ ის.

პირველ ნაწილში ნათქვამია, რომ „...ადამიანი შეიძლება ჩაითვალოს დაინტერესებული რამეში, თუ მისი ინტერესის საგანს თან ახლავს ისეთი გარემოებები, რომელთა მოხდენამ მას შეიძლება მიაყენოს ზარალი ან შეუქნას უპირატესობა... ამასთან, რომლისთვისაც მნიშვნელოვანია, რომ მისი ინტერესის საგნის მდგომარეობა იყოს უვნებლად შენარჩუნებული, არ შეიცვალოს მისი არც თვისობრივი და არც სხვა მახასიათებლები“.

იგულისხმება, რომ მაგალითად პიროვნებას შეუძლია დააზღვიოს თავისი ავტომობილი, სახლი და ა.შ. რომელსაც ემუქრება ავტოსაგზაო შემთხვევის რისკი, ხანძრის და მიწისძვრის რისკი. თავისთავად ამ მოვლენების მოხდენა ზარალს აყენებს ადამიანს, ხოლო მათი არმოხდენა უქმნის მას უპირატესობას - ისარგებლოს თავისი ქონებით. რათქმაუნდა, ასეთ

პიროვნებას გააჩნია იმის ინტერესი, რომ უვნებლად შეინარჩუნოს თავისი ქონება, რომ ისინი იყოს ტექნიკურად გამართულ მდგომარეობაში და შეძლოს მათით სარგებლობა.

მეორე ნაწილში ნათქვამია, რომ ინტერესის არსებობა არ გულისხმობს აუცილებლად რაიმე საკუთრების უფლებას ინტერესის საგანზე, ან მის ნაწილზე, ასევე არ არის აუცილებელი რომ რაღაც არსებობდეს, რაც შეიძლება ფიზიკურად დაზიანდეს, ან დაიკარგოს, მაგრამ მნიშვნელოვანია ისეთ დამოკიდებულებაში ყოფნა ინტერესის საგანთან, რომ საფრთხის შემოქმედების შედეგად, რომლის გამოც ხდება დაზღვევა, დაინტერესებულ პირს მიეყენოს ზარალი.

რა იგულისხმება ამასში? მაგალითად, იურიდიულმა პირმა, რომელმაც მიიღო სამაცივრე საწყობში შესანახად გარკვეული ვადით მალფუჭებადი პროდუქცია, მას მათზე არანაირი საკუთრების უფლება არ გააჩნია, მაგრამ მას აქვს იმის ინტერესი, რომ თუ მისივე მიზეზებით მიბარებული საქონელი დაზიანდება, მაგ. საწყობში მომხდარი მოკლე ჩართვით გამოწვეული ხანძრის შედეგად, მას წარმოეშება პასუხისმგებლობა დაზიანებულ საქონელზე და მის მეპატრონეს უნდა აუნაზღაუროს ზარალი. ცხადია ასეთ

შემთხვევაში მას გააჩნია არაპირდაპირი სადაზღვევო ინტერესი დააზღვიოს სხვისი ქონება მეპატრონის სასარგებლოდ. ანალოგიური ინტერესი არსებობს, მაშინ როცა სატრანსპორტო ორგანიზაციას გადააქვს ტვირთი.

იგივე მაგალითზე მსჯელობით, თუ ვინმე, თავისი ქმედებით სხვას აყენებს ზიანს, ზიანის მიმყენებელი პირი არაფერს არ კარგავს, მისი ქონება არ ზიანდება, მაგრამ მას წარმოეშება დაზარალებულისთვის ამ ზიანის ანაზღაურების პასუხისმგებლობა, რის გამოც მისი ქონება მცირდება, ასე ვთქვათ „იტვირთება“ ვალდებულებით. ამ ვალდებულების წარმოშობა ინვესტს პასუხისმგებლობას. პასუხისმგებლობა რომ არ წარმოშობილიყო, პასუხისმგებელი პირის ქონებაც იქნებოდა თავისუფალი „ვალდებულების ტვირთისგან“. შესაბამისად პასუხისმგებლობის არქონა წარმოშობს უპირატესობას, ხოლო პასუხისმგებლობის წარმოშობა კი ინვესტს ზიანის მიყენებას და პირი, რომელსაც შეიძლება პოტენციურად დაეკისროს პასუხისმგებლობა, დაინტერესებულია იმაში, რომ არ წარმოექმნას პასუხისმგებლობა. ამიტომ, პასუხისმგებლობის დაზღვევა შესაძლებელია, მიუხედავად იმისა, რომ უშუალოდ ზიანის მიმყენებელი პირის ქონებას ზარალი არ მოსდის.

ასევე არ არის აუცილებელი, რომ რაიმე მოვლენის დადგომის შედეგად ვინმესთვის მიყენებულ იქნეს ზარალი, რომ სადაზღვევო ანაზღაურება გაიცეს. მაგ. პირადი დაზღვევის დარგში, „კერძო საპენსიო დაზღვევის“-ას, პიროვნება ყოველთვიურად იხდის შენატანს, სადაზღვევო ორგანიზაციის ფონდში, რომელმაც მის სახელზე გახსნა საპენსიო ანგარიში და გროვდება საპენსიო დანაზოგი. სადაზღვევო კომპანია ახდენს ამ თანხების დაგროვებას, ინვესტირებას და გასცემს გაზრდილი ოდენობით (ერთჯერადად ან პენსიის სახით მონაწილის სიცოცხლის ბოლომდე), მაშინ როცა საპენსიო სქემის მონაწილე მიაღწევს საპენსიო ასაკს. ანუ სადაზღვევო შემთხვევას წარმოადგენს მონაწილის მიერ პენსიაზე გასვლა, რომლის შემდეგაც იწყება ანაზღაურების გაცემა. ცხადია, საპენსიო ასაკის მიღწევა არავითარ ზარალს არ ინვესტს, თუმცა ის წარ-

დაზღვევა

მოადგენს შემთხვევით მოვლენას და მასთან დაკავშირებული გარკვეული ინტერესი — განსაზღვრულ ასაკამდე მიღწევის ინტერესი, და არა არმიღწევის (გარდაცვალების) ინტერესი. მოცემულ შემთხვევაში, ზარალს ის მოვლენა კი არ იწვევს რომლის გამოც ხდება დაზღვევა, არამედ ის, რომ ეს მოვლენა არ მოხდეს. საპენსიო თანხების გაცემა ხომ მაშინ იწყება, როცა კონკრეტულ ასაკს მიაღწევს პიროვნება ანუ ამჟამად გაცემული თანხები არ წარმოადგენს ზარალის ანაზღაურებას.

მესამე, ბოლო ნაწილში საუბარია, იმაზე, რომ სადაზღვევო ინტერესება არ ამოიწურება მხოლოდ ინტერესის საგნის არსებობით, მისი ფასით, არამედ სადაზღვევო ინტერესი ასევე მოიცავს დაზღვევის ობიექტიდან მისაღებ სარგებელს. მაგ. პირი, რომელიც იყენებს ავტომობილს პირადი სარგებლობისთვის, მისთვის სადაზღვევო ინტერესს წარმოადგენს ავტომობილის დაზღვევა გატაცებისგან, ავარიისგან და ა.შ. მისი ინტერესი შემოიფარგლება ავტომობილის ღირებულებით. თუმცა თუ პირი ავტომობილს იყენებს კომერციული მიზნით, ანუ მგზავრების ან ტვირთების გადასაზიდად, შემოსავლის მიღების მიზნით, მაშინ ხსენებული შემთხვევების დადგომით ის განიცდის არამართო ავტომობილის (ღირებულების) დაკარგვას, არამედ დაკარგავს შემოსავალს, ანუ სარგებელს, რომელსაც ის ღებულობდა ავტომობილის გამოყენებით.

ანალოგიური მაგალითია სასტუმროს შენობის და შიგთავსის დაზღვევა, როცა ზარალის დადგომისას მისი მეპატრონე განიცდის როგორც ქონებრივ ზარალს, ასევე ფინანსურ ზარალს, იმის გამო რომ ვერ მიიღო სასტუმრო ზარალის და მისი აღმოფხვრის პერიოდში. ამიტომ, ასეთი ინტერესის დაზღვევა შესაძლებელია, ვინაიდან ის წარმოადგენს წმინდა ფინანსურ რისკს, რომელიც განპირობებული იქნება დამდგარი დაზღვეული მოვლენით.

სადაზღვევო ინტერესი აუცილებლად უნდა არსებობდეს სადაზღვევო ხელშეკრულების გაფორმებისას, მაგრამ შესაძლოა მერე გაქრეს და დაზღვევა მაშინვე უნდა შეწყდეს. თუმცა, იმ პერიოდში, როცა სადაზღ-

ვევო ინტერესი არსებობდა და შესაბამისად სადაზღვევო დაცვა მოქმედებდა, შესაბამისი სადაზღვევო შესატანი აუცილებლად უნდა იქნეს გადახდილი. ამიტომ, როცა დაზღვევის ხელშეკრულების გაუქმება ხდება სადაზღვევო ინტერესის შეწყვეტის გამო, სადაზღვევო შესატანის ნაწილს იტოვებს სადაზღვევო ორგანიზაცია, ხოლო ნაწილს, ანუ გამოუქმებელ შესატანს უბრუნებს დამზღვევს.

მაგ., ბანკმა გასცა სესხი 1 წლის ვადით და მაშინვე გააფორმა დაზღვევის ხელშეკრულება სესხის დათქმულ ვადაში არდაბრუნების რისკზე.

სესხის ვადა და დაზღვევის ხელშეკრულების ვადა ერთმანეთს. საკრედიტო ხელშეკრულების თანახმად, მსესხებელს ჰქონდა უფლება ვადაზე ადრე დაებრუნებინა სესხი. მან ისარგებლა ამ უფლებით და მეექვსე თვეს დააბრუნა ბანკში აღებული კრედიტი, თავისი პროცენტებით. დაზღვევის ხელშეკრულება წყვეტს მოქმედებას, მაშინვე როგორც კი მსესხებელმა დააბრუნა სესხი. რადგან უკვე აღარ არსებობს ის გარემოებები რამაც შესაძლოა მიაყენოს ზარალი ბანკს. ზარალის დადგომის ალბათობა უკვე არ არსებობს. ბანკს აქვს უფლება მიიღოს მის მიერ გადახდილი თანხის ნახევარი, რადგან ექვსი თვის განმავლობაში საკრედიტო დაზღვევა აღარ მოქმედებდა. სადაზღვევო ორგანიზაციამ ბანკს გაუწია მომსახურება მხოლოდ თვის განმავლობაში.

საინტერესოა, რომ საერთაშორისო პრაქტიკაში, არსებობს გარკვეული ინტერესები, რომელთა დაზღვევა პირდაპირ აკრძალულია. ადამიანს არ შეუძლია დაზღვიოს ყველა ინტერესი. ძირითადად ეს ინტერესებია:

1) **მართლსაწინააღმდეგო ინტერესები** (მაგ. სხვისთვის განზრახ მიყენებული ზიანი, ავტომობილის ნასვამ მდგომარეობაში მართვა, გადასახადების დამალვის გამო დაკისრებული სანქციები და ა.შ.).

2) **ლატარიაში, თამაშებში და სანაძლეობში მონაწილეობით განცდილი ზარალის დაფარვის ინტერესები.**

3) **ტყვეების განთავისფლებისთან დაკავშირებული ხარჯების დაფარვის ინტერესი.**

საინტერესოა სადაზღვევო ურთიერთობებში მონაწილე მხარეებს

(დამზღვევის, დაზღვეულის, მოსარგებლეს) შორის სადაზღვევო ინტერესის წონასწორული განაწილება. მაგ. პრაქტიკაში ხშირად, სატრანსპორტო ორგანიზაციები ავალდებულებენ თავიანთი ტრანსპორტის მძღოლებს დააზღვიონ თვით სატრანსპორტო ფირმის პასუხისმგებლობა ავტოავარიით სხვისთვის მიყენებულ ზიანზე. რადგან, ცნობილია, რომ ავარიის შედეგად, ზარალზე პასუხისმგებლობა წარმოეშვება არა მძღოლს, არამედ მის ფირმას, რომელსაც ეკუთვნის ეს ავტოტრანსპორტი. ბევრ სატრანსპორტო ფირმაში თანამშრომლებს ხელშეკრულებაში აქვთ ჩადებული პირობა, რომლის მიხედვითაც, მათ ზარალის ასანაზღაურებლად ექვითებათ ხელფასიდან დაახლოებით 40-50%, თუ თავიანთი ბრალეულობით მოახდინეს ავტოსაგზაო შემთხვევა. მძღოლები აზღვევენ ფირმის პასუხისმგებლობას, რადგან ეს საერთო ჯამში ხელსაყრელი გამოდის მათთვის. მოსარგებლები აქ არიან, როგორც ვხედავთ, ავარიაში დაზარალებულები. სადაზღვევო ინტერესი გააჩნია სატრანსპორტო

ორგანიზაციას, რადგან პასუხისმგებლობა ზარალზე წარმოემგება სწორედ მას. დამზღვევის როლში კი გამოდის მძლოლი, რომელსაც საერთოდ არ აინტერესებს თავისი ფირმის ქონება, ხარჯები და არც მისი პასუხისმგებლობა დაზარალებულებისთვის მიყენებულ ზარალზე. თუმცა მძლოლს გააჩნია პირდაპირი ინტერესი შეინარჩუნოს თავისი ხელფასი, მაგრამ ის ამ ინტერესს კი არ აზღვევს, არამედ სატრანსპორტო ფირმის ინტერესს. სწორედ ასეთი ურთიერთობის ფორმა წარმოშობს სადაზღვევო ურთიერთობებში მონაწილეთა ინტერესების აუცილებელ წონასწორობას.

სადაზღვევო ურთიერთობების წარმოშობისთვის, როგორც უკვე დავასკვნით აუცილებელია წმინდა სადაზღვევო ინტერესის არსებობა (დაარა "დაზღვევისადმი ინტერესის", რომელიც გულისხმობს მხოლოდ ფულადი თანხის მიღებაში დაინტერესებას).

გარდა ამისა, ინტერესი რომ იყოს დაზღვევადი, მასთან დაკავშირებულ გარემოებებს უნდა ახასიათებდეს შემთხვევითობა, რომლებმაც შესაძლოა გამოიწვიონ ზარალის მიყენება.

ამ გარემოებების არ არსებობა, თავისთავად უკვე გულისხმობს სადაზღვევო ინტერესის არარსებობასაც. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დაზღვევა არ უზრუნველყოფს ისეთი რისკებისგან დაცვას, რომელთა მოხდენა უეჭველი და გარდაუვალია. სადაზღვევო ინტერესის კლასიკური განმარტებიდან გამომდინარე, ინტერესი ხომ იმაში მდგომარეობს, რომ ზარალი ავიცილოთ თავიდან? მაგრამ, თუ უკვე ეს მოვლენები დადგა, რაზეც გვინდა დაზღვევა, მაშინ რისგან ვაზღვევთ ობიექტს (მაგ. შენობას, რომელიც უკვე დაზიანებულია ხანძრისგან ან სხვა სტიქიური მოვლენებისგან)? ეს უკვე აღარ არის დაზღვევა, არამედ ზარალის ნებაყოფლობითი ანაზღაურება ანუ ქველმოქმედებაა. სადაზღვევო ორგანიზაცია არ არის საქველმოქმედო ორგანიზაცია, რომელიც არაშემთხვევითი მოვლენების დადგომის დროს გასცემს თანხებს. არაშემთხვევითი მოვლენების დაზღვევისას სადაზღვევო ორგანიზაციას უეჭველი მოუწევს კომპენსაციების გაცემა. მაგრამ რა საშუალებებით დაფარავს ის ამ

თანხებს? ან რატომ უნდა აილოს თავის თავზე ეს ვალდებულება? დიდი მოცულობის ხარჯის მეტი მას არაფერი ექნება, განსხვავებით იმ ცირე შენატანებისა, რომლებიც მას გადაუხადეს დაზღვევისთვის.

სხვა საქმეა, როცა შემთხვევა შეიძლება მოხდეს ან არ მოხდეს. ასეთ დროს შესაძლებელია მისი მოხდენის ალბათობის გამოთვლა და გაკეთდეს დაზღვევა (ამ მოვლენაზე) არა ერთი, არამედ რამდენიმე კაცის (დიდი ჯგუფის) და თითოეულზე გაითვალისაშუალო გადასახადი, ისე, რომ ნაგებაში არ წავიდეთ და მივიღოთ მოგება.

სადაზღვევო მექანიზმშიც სწორედ ასე მუშაობს, ის ეყრდნობა დიდ რიცხვთა კანონს, შემთხვევების მოხდენის სიშირეს (სტატისტიკას) და მათ შედეგობრივ მონაცემებს. სადაზღვევო ფუნქციის შესასრულებლად და ამ საქმიანობიდან მოგების მისაღებად, მნიშვნელობა აქვს მოვლენათა შემთხვევითობას. ქველმოქმედება ვერ იქნება მასიური ხასიათის, ხოლო სადაზღვევო დაცვაზე მოთხოვნა

შეიძლება ჰქონდეს პრაქტიკულად ყველას.

საბოლოოდ რეზიუმეს სახით შეიძლება ითქვას, რომ სადაზღვევო ინტერესის არსებობა სადაზღვევო დაზღვევის განსახორციელებლად. თუ დაზღვევა მოხდება სადაზღვევო ინტერესის გარეშე, ჩნდება დაზღვევისადმი ინტერესი, ე.წ. "მორალური რისკი", როდესაც დამზღვევი შეიძლება დაინტერესებული იყოს სადაზღვევო შემთხვევის მოხდენაში – ფინანსურ ზარალს ის არ განიცდის და მიღებული სადაზღვევო ანაზღაურება მოხმარდება არა ზარალის კომპენსაციას, არამედ მის გამდიდრებას.

სადაზღვევო ინტერესი უნდა არსებობდეს სადაზღვევო ხელშეკრულების გაფორმების დროს. თუ სადაზღვევო ინტერესი გაქრა სადაზღვევო პერიოდის დასრულებამდე, სადაზღვევო ხელშეკრულება უნდა შეწყდეს.

როლანდ ბრეგვაძე,
ქუთაისის უნივერსიტეტის
დოქტორანტი

INSURANCE CAN NOT BE CARRIED OUT WITHOUT PURE INTEREST FOR SAFETY

Roland Bregvadze -
Doctor's Degree Candidate of Kutaisi University

ABSTRACT

The risk can not be insured if it's not based on pure interest for safety. The existence of pure insurable interest is the basis for starting insurable negotiations in Life Insurance field, as well in the other fields as Property insurance, Liability Insurance and Financial risks insurance. A person can have the "interest to insurance" but not the "insurable interest" that differ very much from each other and in this case insurance can not be carried out.

It is obligatory to have "insurable interest". If the insurance is carried out without it, there arise "interest to insurance" so-called "moral risk" when the insured person can be interested in happening insured peril – he will not suffer financial loss and obtained reimbursement will not be used to compensate his loss but for his enrichment.

"Insurable interest" must exist before concluding insurance contract, but may disappear till the end of insurance period and in this case contract must be terminated.

Consequently, the object of given research is to define sort of interest that will enable to make insurance agreement.